

เทศน์เช้า วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ ตั้งใจฟังธรรมะ ถ้าหัวใจมีธรรมะ มันมีความสุข ความสุขในหัวใจ เห็นไหม ความสุขในหัวใจไม่เหมือนกับความสุขทางโลก ความสุขทางโลกมันต้องเป็นอามิส มันต้องมีสิ่งใดตอบสนอง มันถึงมีความสุขขึ้นมาได้

แต่ความสุขของใจ อยู่เฉยๆ ก็มีมีความสุข ครูบาอาจารย์ท่านบอกว่า ขอให้อยู่องค์เดียว เท่านั้นนะ ท่านอยู่ตัวคนเดียวมีความสุขมาก ถ้าอยู่คนเดียว เพราะอยู่คนเดียวใจมันเป็นธรรม ใจเป็นธรรมแล้วมันไม่ต้องการที่พึ่งสิ่งใดเลย

แต่ใจของเรา ใจของเรายังมีแรงปรารถนา ยังมีความต้องการ ยังมีความอยากคิดประสบความสำเร็จๆ ถ้าประสบความสำเร็จในชีวิต ประสบความสำเร็จสิ่งใด ประสบความสำเร็จแล้ว มันมีความสุขของมัน ความสุขของมันคือเราตั้งเป้าหมาย เราทำประสบความสำเร็จ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขยก็ตั้งความปรารถนา อธิษฐานบารมีๆ การว่าอธิษฐานบารมีทางโลกคือเป้าหมาย ถ้าเราทำสิ่งใดประสบความสำเร็จตามเป้าหมายนั้นมันก็ประสบความสำเร็จ การประสบความสำเร็จเราต้องพอใจเป็นเรื่องธรรมดา

เวลาประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน เวลาเราชวนขวายเป็นเรา ขวนขวายของเราเพื่อความ สุข ความสงบ ความระงับในหัวใจ ถ้าความสุข ความสงบระงับในหัวใจ มันสงบมันระงับ ได้อย่างไร ถ้ามันสงบระงับได้ คุณสิ ทางโลกที่เขาประพฤติปฏิบัติกัน เขาบอกว่าเขาปฏิบัติในแนวทางสติปัญญา ๔ เขาปฏิบัติด้วยทางปัญญาๆ แต่เวลาปฏิบัติไป ความปฏิบัติของเขา สิ่งที่เขาปฏิบัติไป เขาบอกเขาใช้แนวทางสติปัญญา ๔ นั้น ใช้ปัญญานั้นเป็นการปฏิบัติ มันปฏิบัติแบบโลกๆ ใจ ปฏิบัติแบบความคิดของตนใจ ปฏิบัติคิดแบบทางโลกใจ

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านบอกให้ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน ถ้าใจมันสงบ ระวังเข้ามา ใจสงบระวังเข้ามา ความที่สงบระวังเข้ามา มันปล่อยความคิดของตนเข้ามา ตัวเองจะเป็นอิสระขึ้นมา เวลาเป็นอิสระขึ้นมา เวลาใช้ปัญญาๆ ขึ้นมา ปัญญาที่มันไปแยกไปแยะใน หัวใจอันนั้นนะ ถ้าปัญญาไปแยกไปแยะหัวใจ ภาวนามยปัญญา ปัญญาถอดถอนกิเลสไป

ถ้ามันไม่มีการถอดถอนกิเลส มันจะเอาความสุขความจริงมาจากไหน ความจริงมันเป็น ความจริงขึ้นมาไม่ได้ เพราะคนเกิดมามีวิชาใจ วิชาคือความไม่รู้ แล้วปฏิบัติด้วยความไม่รู้ ปฏิบัติด้วยจินตนาการของตน เวลาปฏิบัติไปแล้ว สิ่งนั้นว่าเป็นความพอใจของตน ความพอใจ ของตน ความพอใจของตนเพราะมันมีความพอใจอันนั้น

เวลาเราทำสิ่งใดประสบความสำเร็จ เราก็มีความสุขเพราะการกระทำอันนั้น นี่ก็ เหมือนกัน เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราปฏิบัติของเราขึ้นมาโดยปัญญาๆ ของเรา ปัญญา นั้น มันสูงส่งถ้ามันเป็นสัมมาทิฐิความเห็นถูกต้องดีงาม มันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิเท่านั้นนะ ปัญญา มันไปเรียบเรียงความคิดของตนให้เรียบร้อยไป กิริยาของตน มันกิริยาของใจที่มันออกไป นั้นนะ ไปจัดเรียงให้มันเรียบร้อยเท่านั้นนะ ถ้าจัดเรียงให้เรียบร้อยก็จัดให้มันมีทิฐิมานะ จัดให้ มันอีโก้มากขึ้นอีกไป

แต่ถ้ามันเป็นความจริงๆ ขึ้นมา อะไรสงบระวังเข้ามา เห็นใหม่ ถ้ามันเห็นแนวทางสติ ปัญฐาน ๔ ตามความเป็นจริง มันเห็นสติปัญฐาน ๔ ตามความจริง เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง เพราะกาย เพราะเวทนา เพราะจิต เพราะธรรมอันนั้นมันเป็นการ แสดงออก มันเป็นกิริยา การเคลื่อนไหวของกิเลสที่มันอาศัยสิ่งนั้นออกไป อาศัยสิ่งนั้นออกไป เวลามันศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไซ้ใหม่ มันบอกสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ มัน ว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม มันเข้าใจตามธรรมะนั้นไซ้ใหม่ ด้วยเหตุด้วยผลมันได้เถียงไม่ได้ไซ้ใหม่ มัน ก็หลบหลีกไป มันก็นอนจมอยู่ในใจนั้นไป มันไม่เป็นความจริงขึ้นมาได้หรอก แต่ถ้าเป็นความ จริงๆ ขึ้นมา ความจริงขึ้นมา เวลาจิตสงบแล้วถ้ามันเห็นจริงๆ ขึ้นมา มันสะท้อนตัวมันเอง สะท้อนตัวมันเอง

เราลูปคำตัวเรา เราก็มีความรู้สึกไซ้ใหม่ จิตเหมือนกัน จิตถ้ามันจับต้องสิ่งใดได้มันมี ความรู้สึกของมันไป แต่ที่มันไม่มีความรู้สึกสิ่งใดๆ ไป มันปล่อยวางๆ ปล่อยวางมาเฉยๆ ปล่อย

วางมาหลายๆ มันไม่ได้จับต้องสิ่งใดใจ มันปล่อยวางหลายๆ สิ่งที่มีความเข้าใจของคุณ ความเข้าใจของคุณ

ถ้ามันเป็นความจริง มันเป็นความจริงแบบนี้ ถ้าความจริงมันอยู่ที่อำนาจวาสนาของคุณนะ ถ้าคนที่มีอำนาจวาสนา สิ่งที่มีอำนาจวาสนาเขามีความรอบคอบของเขา จิตใจเขากว้างขวางของเขา ถ้าจิตใจคนคับแคบ มันคิดแต่ความพอใจของตน คิดแต่ความพอใจของตนไม่ว่าตนทำอย่างไรถูกต้องดีงามๆ ใจ เวลาคนใหญ่คนโตไปไหนเขาโอ้อ่ามาก เวลาไปมองเห็นคนอื่น คนอื่นเป็นคนเล็กคนน้อยทั้งนั้นนะ แต่ในความเป็นจริงแล้วคนมันเสมอภาคกันๆ เสมอภาคด้วยสิทธิความเป็นมนุษย์

แต่ถ้าจิตใจของคนๆ จิตใจคนที่มีมันกว้างขวาง มันพิจารณาสิ่งใด มันค้นคว้าสิ่งใด มันกว้างขวาง มันตรวจสอบมันดูแลของมัน มันทำสิ่งใดมันอบอุ่นของมัน ใจ ถ้าจิตใจของคนมันคับแคบ จิตใจของคนคับแคบก็ว่าแค่นั้นพอดีๆ พอดีของมัน พอดีก็พอดีของตน ใจ แล้วมันมีสิ่งใดเป็นความจริงล่ะ มันไม่เป็นความจริงเพราะอวิชชาความไม่รู้ใจ ไม่รู้อะไรเป็นพอดีใจ ถ้าไม่รู้ความพอดี ก็ว่าพอดีๆ แต่พอดีมันไม่พอดี มันพอดีของกิเลส มันไม่ใช่พอดีของธรรม

ถ้าพอดีของธรรมแล้วนะ มันแยกมันแยะ มันพิจารณาของมัน ถ้าความพอดีของธรรมนะ ถ้าความพอดีของธรรมแล้วจิตใจมันกว้างขวาง กว้างขวางการกระทำของเรา ใจ เราเห็นคนเสมอภาคกันทั้งนั้นนะ ความเสมอภาคของคน สุขทุกข์ในใจของเขา เราอยู่ในสังคม สังคมเกิดมาทุกคนเกิดมาเป็นญาติกัน โดยธรรม เกิดมามีธาตุ ๔ และขันธ ๕ เหมือนกัน เกิดมาต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัยเหมือนกัน

แต่ถ้าคนมีอำนาจวาสนาบารมีของเขา คำว่า “มีอำนาจวาสนาบารมี” นะ สิ่งที่ใช้สอยพอเพื่อประโยชน์ของตน ความพอเพียงเท่านั้น สิ่งนั้นๆ จะเป็นประโยชน์กับคนอื่นได้ สิ่งนั้นเป็นประโยชน์ได้ จิตใจเขากว้างขวางนะ แล้วผลล่ะ ผลก็คือเขาสงบระงับ เขาไม่ดิ้นรน เขาไม่ชวนชวาย เขาก็ไม่ต้องเหนื่อยยากมาก

แต่ไอ้คนที่ต้องการความสะสม ต้องการการที่มีมากมาย ต้องดิ้นรน ต้องสะสม ผลของมันล่ะ ผลของมันก็คือทุกข์ใจ ผลของมันก็แสวงหาใจ ผลของมันไม่เคยพอใจ เวลามันให้ผล มันให้ผลกับความสุขความทุกข์ในใจอันนั้น

ถ้าจิตใจมันกว้างขวาง เราพอเพียงของเรา มีเท่าไรเราใช้ประโยชน์เท่านั้น แล้วมีปัญญา เราไม่แสวงหาให้มันเหนื่อยยากเกินไป แล้วสิ่งนี้ถ้ามันมีแล้วมันยังเป็นประโยชน์กับคนอื่นอีก แล้วผลของมัน ผลของมันคือจิตใจมันสุขสงบ จิตใจมันสบาย จิตใจมันดีงาม อยู่ที่ไหนมันก็มี ความยิ้มแย้มแจ่มใส อยู่ที่ไหนมันก็มีความสุขความระบับใจ มีความอบอุ่นใจ

แต่ถ้าจิตใจที่มันขาดแคลน จิตใจที่มันต้องการ เพราะมันต้องการ ทั้งๆ ที่มันสุขจนใช้ไม่หมดแล้ว มันสุขกองอยู่那儿 มันเหลือเฟือ แต่มันก็ยังดิ้นรนๆ ดิ้นรนด้วยความทุกข์ความยาก แล้วเอามาทำไม เอามาเป็นภาระของคน เอามาเป็นภาระของคนแล้วหัวใจมันก็ทุกข์ยาก

ถ้ามีสติปัญญา สติปัญญามันยับยั้งของมัน ยับยั้งหัวใจของเรา ถ้าจิตใจมันยิ่งใหญ่ จิตใจมันกว้างขวางขึ้นมา มันจะเป็นประโยชน์กับเราแล้ว ถ้าจิตใจมันคับแคบ มันก็จะแสวงหาแสวงหาสิ่งนั้นมาเติมเต็มมัน ถมไม่เคยเต็ม ใจของคนถมไม่เคยเต็ม ใจของคนเต็มไม่เคยเต็ม แต่มันจะเต็มได้ด้วยสติ ด้วยสติด้วยปัญญา มันถมเต็มได้ เราจะบ้าไปถึงไหน เราจะบ้าไปถึงไหน

คูลี เวลาลูกศิษย์กรรมฐาน เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านใช้ผ้า ๓ ผืน ท่านมีจีวรตัวเดียว นะ จีวรตัวหนึ่ง ๓ ปี ๔ ปี อายุการใช้งานของมัน ครูบาอาจารย์เราจีวรตัวหนึ่ง ๓ ปี ผ้าไตรชุดหนึ่ง ๓ ปี ๓ ปี ผ้าผืนเดียวห่ม ๓ ปี เพราะอะไร เพราะพระมีจีวรผืนเดียว จะงานการสิ่งใดก็จีวรผืนนั้นแหละ จะงานอะไรก็จีวรผืนนั้นแหละ เหมือนกับเรามีชุดเดียวเท่านั้นแหละ ชุดเดียวใช้ ๓ ปี ๔ ปี แต่เราใช้ไม่ได้หรอก เพราะเราทำหน้าที่การงานใช้ใหม่ เสื้อผ้ามันต้องมีการเปลี่ยนแปลงใช้ใหม่ นี่พูดถึงว่าถ้าคิดแล้วเปรียบเทียบได้

ถ้าคิดเปรียบเทียบได้ เวลาผู้ที่มาบวชใหม่ มาบวชพระ ถ้าบวชพระจันมือเดียว แล้วความเป็นอยู่ของเรา ชีวิตแค่นี้ แต่เวลาสึกไปแล้ว ๕ มือ ๔ มือ ถ้ามันรู้จักประหยัดรู้จักมัธยัสถ์ ชีวิตของเราไม่ทุกข์ไม่ยากจนเกินไป รู้จักประหยัดรู้จักมัธยัสถ์ สิ่งที่ไม่เป็นความฟุ่มเฟือย ไม่มีความจำเป็น เราวางได้ แต่ถ้ากิเลสมันไม่ได้ เวลากิเลสมันต้องเทียมหน้าเทียมตาเขา จะต้องเสมอหน้าเขา

เสมอหน้าอะไร เอาอะไรมาเสมอหน้ากัน มันเสมอหัวใจนี้ ถ้าหัวใจมันเสมอ นะ ของมันจะต่ำต้อยแก่ไหน หัวใจที่ผ่องแผ้ว หัวใจที่ดีงาม สิ่งที่ดีงามทั้งนั้นนะ หัวใจมันฟอนพะงิง ของจะดีงามขนาดไหน ของนั้นไม่มีค่าเลย มันไม่มีค่าเท่าหัวใจดวงนั้นหรอก ถ้าหัวใจมันไม่มีค่า

ขึ้นมา เอาอะไรมาใส่ตัวนี้มันไม่มีค่าไปทั้งหมด ไม่มีค่าเพราะอะไร เพราะมันหิวโหยใจ ไม่มีค่า เพราะมันทุกข์มันยากใจ

แต่ถ้าจิตใจมันตั้งขึ้นมา ของที่มันต่ำต้อยขนาดไหนมันมีค่าทั้งนั้นนะ มันมีค่าเพราะใจ ดวงนั้นใจ ใจดวงนั้นมีค่าใจ เราฝึกหัวใจของเราใจ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สอนเข้ามาที่นี้ เห็นไหม

มาวัดมาวามาทำบุญกุศลของเรา ฟังเทศน์ๆ ฟังเทศน์ก็เรื่องความรู้สึกนึกคิดนี้ เรื่องใน หัวใจของเราแล้ว หัวใจของเราเวลาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ประเสริฐนะ ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา ศาสดาของเรา สิ่งนั้นมันสะอาดบริสุทธิ์มาจากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ โดยความชอบธรรมๆ กิเลสตายหมด กิเลสตาย หมด เพราะพญามารเวลาไปเรียกร่อง ไปเรียกร่องลูกมาร ความโลภ ความโกรธ ความหลงไป “สมณโคดมจะหลุดจากมือเราไปแล้ว” คร่ำครวญร้องไห้

“พ่อไม่ต้องห่วง เดี่ยวจะไปช่วยตนเองใจ”

ความโลภ ความโกรธ ความหลง นางคันทา นางอรดีใจ มาช่วยวนขนาดไหน แม้แต่พ่อ ยังไม่สนใจ ไปสนใจอะไรลูก ไอ้ลูกมันก็มีความคิดของมันไปอย่างนั้นนะ นี่เป็นธรรมาธิชฐาน เป็นบุคลาธิชฐาน เป็นสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะสอนพวกเราเด็กน้อย เวลาจะ สอนคนนะ ความโลภ ความโกรธ ความหลงเป็นอย่างไร ต้องเป็นบุคลาธิชฐาน เป็นรูปเป็นร่าง ขึ้นมาให้เราจับต้องได้

เวลาคนไปศึกษาธรรมะแล้วก็ “โธ้ย! เป็นนิทาน มันไม่น่าเชื่อถือ”

ก็เอ็งไม่เคยภาวนา เพราะเอ็งไม่เคยศึกษา เวลาเอ็งศึกษา เขาไว้สอนเด็ก เขาไว้สอนคนที่ ไม่รู้เหนือรู้ใต้ใจ ให้เห็นว่ามันมีโทษอย่างนั้นใจ แต่ที่ผู้ปฏิบัติเข้าไปมันเป็นอารมณ์ความรู้สึก มันเป็นกิเลส มันเป็นเรื่องใน เนื้อในที่มันพิจารณาไป “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เรา จะไม่ดำริถึงเจ้า เจ้าจะเกิดบนหัวใจเราไม่ได้เลย” เยาะเย้ยมันอีกต่างหาก เหยียบย่ำมันแล้วยังเยาะ เย้ยมัน ฆ่ามันไปแล้วนะ มันเข้ามาเกิดในใจนี้ไม่ได้เลย นี่เวลาคนจิตใจที่มันละเอียดลึกซึ้ง

ถ้าเราศึกษาธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นใหม่ ตรัสรู้เองโดยชอบ ตรัสรู้เองโดยชอบในใจอันนั้นใจ ทีนี้เราศึกษาธรรมะ ธรรมวินัยๆ มันมีคุณค่าๆ แต่มันมีคุณค่า ต่อเมื่อมันเป็นความจริง เป็นข้อเท็จจริงใจ แต่นี้เป็นคุณค่ากับเรา แค่นี้เป็นความจำนะ แค่นี้เป็น ความจำยังเป็นวัฒนธรรมประเพณีของชาวพุทธเลย ความจำจำกันมาเป็นวัฒนธรรม เรากราบ ไหว้บูชากัน ไหว้พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ แล้ววัฒนธรรมแต่ละพื้นที่นั้นก็เหมือนกัน ความไม่เหมือนกัน อยู่ที่ผู้นำเขาทำอย่างนั้นมา

แต่เอาข้อเท็จจริงสิ เราไปเห็นสิ่งใด เขาไม่ให้ดูถูกความเชื่อของกันและกัน ถ้าความเชื่อ นะ แต่เวลาเราคุยธรรมะกัน ธรรมสากัจฉา เอตมมุงคผลมุตตม มันมีที่ไปที่ไปทั้งนั้นนะ เวลาเราคุย กัน วัฒนธรรมอย่างนั้น มีความเชื่ออย่างนั้นมันมาจากไหน มาแล้วเราก็สาธุนาะ มันเป็นความ เชื่อดั้งเดิมมาที่มันสะสมมาเป็นวัฒนธรรม เป็นชุมชนนั้น เราเห็นคุณค่าของเขา แต่เวลาจริงจัง ขึ้นมา ทุกคนทำความสงบของใจเข้ามา ทุกคนเวลาประพฤติปฏิบัติใจ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาบอกพระอานนท์ “อานนท์ เธอบอกเขานะ บริษัท ๔ ให้ปฏิบัติบูชาเราๆ” เพราะการปฏิบัติบูชามันเข้าถึงเนื้อหาสาระ ถึงข้อเท็จจริงใจ เวลา มันสุขมันทุกข์ในหัวใจ ที่มันสุขมันทุกข์ในหัวใจ เวลาครูบาอาจารย์ท่านสอนบอกว่า เวลาผู้ยา ในบ้านๆ เอาไว้ประดับบ้าน เอาไว้ประดับว่าฉันมีผู้ยา แต่ไม่เคยได้ใช้ได้สอยมันเลย เจ็บไข้ได้ ป่วยก็ทนเอา

นี่ก็เหมือนกัน พอได้ยามาแล้วก็ฉลากยา อ่านเลย ยานี้คุณภาพขนาดไหน คุณภาพขนาด ไหน แต่ไม่เคยใช้เคยสอยเลย ก็ไม่เคยได้รักษาโรคตัวเองเลย แต่เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยก็ทนเอาๆ เพราะมันเป็นไข้เป็นหวัดมันก็หายของมันเอง

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ศึกษามาๆ ทฤษฎีทั้งนั้น นะ เวลาทฤษฎี ทฤษฎีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ เจ้าท่านใช้แล้ว ท่านปราบกิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจของท่านจบสิ้นแล้ว ท่านเสวย วิมุตติสุข ท่านมีความสุข ความสงบ ความระงับของท่าน ท่านมีความสุขมาก มีความสุขจน ประารถนารือสัตว์จนสัตว์ใจ

เวลาสมัยพุทธกาลกษัตริย์กฤตุมพิมาวชเป็นพระๆ จะมาด้วยชุมชนใด มาด้วยชนชาติใด เวลาบวชมาแล้วเป็นพินิจขาวเหมือนกัน มาเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราศึกษาๆ มันมีคุณค่า แต่คุณค่าอย่างนั้นเราต้องทำให้เป็นจริงขึ้นมา ถ้าเป็นจริงขึ้นมา เราได้สัมผัสอันนั้น เป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติภูมิจอกในใจของเรา ถ้าทำอย่างนี้ ขึ้นมามันจะเป็นประโยชน์กับเราไง สิ่งที่เป็นประโยชน์ ฟังธรรมๆ ธรรมมันตกย้ำเข้ามาที่หัวใจ

เวลาเป็นวัฒนธรรมประเพณีก็สาธุนะ เวลาในสังคม สังคมมันก็ต้องมีอย่างนี้ เวลารัฐบาล ถึงเวลาวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ให้ทำบุญที่วัดใกล้บ้านนะ ให้ชาวพุทธได้ทำบุญกุศลของ เรานะ นี่วัฒนธรรมของเรา รากเหง้าของเรา อย่าลืม ทำบุญที่วัดใกล้บ้านๆ ที่ไหนใกล้ก็ทำที่นั่น

นี่เวลาศึกษา รัฐบาลเขายังส่งเสริม ส่งเสริมเพราะอะไร ส่งเสริมให้ประชาชนมีศีลมีธรรม ถ้ามีศีลมีธรรมขึ้นมา พูดสิ่งใดเราก็เข้าใจกันได้ใช่ไหม คนเราหัวใจกว้างขวาง เวลาพูดกัน พูดกัน ด้วยเหตุด้วยผล เราไม่ใช่พูดกันเอาสี่ข้างเข้าหู ใจ ทุกคนวุฒิภาวะมันแตกต่างกัน เด็กและผู้ใหญ่ พูดก็ไม่เหมือนกัน เด็กก็มีความรู้สึกของเด็ก มันไร้เดียงสาของมัน มันก็พูดตามปฏิภาณของมัน ผู้ใหญ่มันมีระยะสังคม มีสติมีปัญญา มีประสบการณ์ นี่ผู้ใหญ่

นี่ก็เหมือนกัน เด็กๆ เราก็ดูแลรักษาเขา เพื่อวัฒนธรรม เพื่อประเพณีของเรา เพื่อประเพณี ของชาวพุทธเรา มีการทำบุญกุศลของเรา ทำบุญกุศลเพื่ออะไร ทำบุญกุศลเพื่อหัวใจผ่องแผ้ว ทำบุญกุศลให้สะอาดบริสุทธิ์ในหัวใจ ไม่ได้ทำบุญกุศลเพื่อสิ่งใด

สิ่งที่เราปรารถนานั้นมันอยู่ที่ความขยันหมั่นเพียรของคน คุณิ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ มนุษย์ จะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร มันต้องมีความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะ พระพุทธศาสนา สอนเรื่องเหตุและผล มันต้องมีเหตุมีปัจจัย มันต้องมีที่มาที่ไป ถ้ามันไม่มีเหตุมีผล มันจะเกิดขึ้นมาอย่างนี้ได้อย่างไร สิ่งที่มางันกันอยู่นี้มันมีเวรมีกรรมมาทั้งนั้นนะ เราเกิดร่วมกัน มีสายบุญ สายกรรม ถ้าไม่มีสายบุญสายกรรมจะเกิดร่วมกันได้อย่างไร คุณิ ธรรมะขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า เราเป็นญาติกันโดยธรรมๆ เราต้องมีธรรม มีความเห็นเสมอกัน เราถึงได้มา เห็นหน้ากัน เราถึงได้มาผูกพันกัน ถ้าไม่อย่างนั้นมันไม่ผูกพันกันหรอก มันเห็นแล้วมันรับไม่ได้ มันแตกแยกกันไป นี่ผลของวิภูษะๆ

วิภูษะเหมือนกับสวะลอยมาในน้ำ มันมากระทบกันแล้วก็แยกกันไปตามกระแสน้ำ นี่ก็ เหมือนกัน การเวียนว่ายตายเกิดในวิภูษะๆ เรามาพบกัน เราทำอะไรต่อกัน เราจะเอาความผูกพัน

ต่อกันทำคุณงามความดีต่อกัน หรือเราจะมาทำโทษต่อกัน มาทำความบาดหมางต่อกัน มาสร้างเวรสร้างกรรมกัน เราคิดสิ ถ้าจิตใจที่มันยิ่งใหญ่ มันทำของมันอย่างนี้ มันเป็นประโยชน์ไฉ

ฉะนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนนะ สอนคนที่มีสติสัมปชัญญะ เรื่องง่ายๆ เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร เราไม่จองเวรจองกรรมต่อกัน ใครทำบาดหมางตัวเรา เราอย่าให้อภัยต่อเขา อโหสิกรรมต่อเขา ยังทำคุณงามความดีต่อเขา นะ ทำบุญยังอุทิศให้เขาอีกต่างหากนะ นี่ไง ถ้าจิตใจมันยิ่งใหญ่ ทำสิ่งใดมันเป็นประโยชน์กับเราทั้งนั้นนะ ประโยชน์กับเราๆ เพราะทำแล้วมันผ่องแผ้ว ทำแล้วมันไม่มีกิเลสตัดหาความทะยานอยากบีบคั้น มันไม่มีสิ่งใดมากดดันในหัวใจของเรา

ทีนี้เวลาหน้าที่เท่านั้นนะ เวลาครูบาอาจารย์ท่านพูด พูด ท่านพูดแต่ความจริงเท่านั้นนะ ตรงไปตรงมา แต่เวลาใจที่เป็นธรรมแล้ว สิ่งที่ตรงไปตรงมายังเมตตาอีกนะ เวลาสั่งสอนต้องเหตุต้องผล แต่เวลาเมตตา เราจะเจือจานเขาอย่างไร เราจะดูแลเขาอย่างไรเพื่อประโยชน์กับเขาไปเหมือนพ่อแม่ เราจะสอนลูกเราอย่างไร ลูกมันก็ทักขุมาตามวิสัยมันนั้นนะ เวลาโตขึ้นมาแล้วมันก็ทุกข์ยากเหมือนเรานี้แหละ

แต่ถ้าเราฟังไว้ ฟังไว้ ฟังวัฒนธรรมเรื่องสัจจะความจริงในใจของเขา เวลามันสะท้อนใจเขา มันจะหาที่พึ่ง คนเกิดมาแล้วมันต้องมีที่พึ่งที่อาศัย เรามีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นรัตนตรัย เป็นที่พึ่งอาศัยของเรา เป็นแก้วสารพัดนึกของเรา ทำได้หรือไม่ได้ก็เรื่องหนึ่ง

พอทำได้แล้วนะ มันจะอหังการขนาดไหน องคุลิมาลฆ่าคนมา ๕๕๕ ศพ มีวิทายุทธขนาดนั้น เวลาพระพุทธเจ้าเตือนนะ “เราหยุดแล้ว เธอยังไม่หยุด”

องคุลิมาลนะ ขนาดนั้นยังสยบ แล้วเวลาบรรลุมรรคขึ้นมา เขายังใหญ่ขนาดไหน จิตใจเขาอำมหิตขนาดไหน เขฆ่าคน ๕๕๕ ศพ แต่เวลาจะบวช เราต้องทำขึ้นมา นี่ก็เหมือนกัน ให้มันเป็นจริงขึ้นมาในใจของเรา ให้มันประสบความสำเร็จในใจของเรา ใ้ที่ว่าทักขุมาตามวิสัยมันจะสูงส่งขนาดไหน ก็ทักขุมาตามวิสัยมันถึงไม่รู้ธรรมไฉ เพราะมันมีกิเลสตัดหา มันถึงทำไม่ได้ไฉ ถ้าเป็นธรรมขึ้นมามันก็จบไป พอจบแล้ว พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ องค์หลวงตาท่านบอกโดยรวมลงในใจของท่าน เป็นสัจจะความจริงในใจของท่าน เพื่อประโยชน์กับใจดวงนี้ ฟังธรรมเพื่อเหตุนี้ เอวัง